

Innhold

Forord	5
Kapittel 1	
Isolasjon – et fengsel i fengselet	15
<i>Marte Rua og Peter Scharff Smith</i>	
Dyr og isolasjon	16
Dyreforsøk og laboratorierotter	17
Mennesker og isolasjon	19
Hva er isolasjon i fengsel – definisjon og vilkår	20
Fengselspraksis og de mange forskjellige formene for isolasjon	22
Hvor mange er berørt?	24
Kritikken av isolasjon i Skandinavia	28
Isolasjon og menneskerettigheter	30
Isolasjon fra ulike ståsteder: Bokas temaer og kapitler	34
Bokas struktur	36
Litteratur	37
Kapittel 2	
Isolasjon i skandinaviske fengsler – en oversikt	41
<i>Marte Rua, Peter Scharff Smith, Thomas Horn og Johannes F. Nilsen</i>	
Forskjellige isolasjonsformer og deres begrunnelser	42
Isolasjon som moralsk forbedring	43
Isolasjon som middel til «tankereform»	44
Isolasjon som press- og forhørsverktøy	44
Isolasjon under varetekt for å hindre bevisforspillelse	45
Isolasjon i politiarrest	53
Isolasjon som disiplinærstraff	54
Isolasjon av hensyn til orden og sikkerhet	56
Fra debatt om spesielle grupper til allmenn isolasjonskritikk	61
Isolasjon av praktiske hensyn	67
Isolasjon som et særskilt strengt regime for dødsdømte	69
Såkalt frivillig isolasjon	70
Utlendingsrettslig isolasjon	71

Menneskerettslige standarder og torturforebygging i Skandinavia	72
Konklusjon	75
Litteratur	76
Dommer og andre rettskilder	79
Diverse ikke publiserte kilder	80

Kapittel 3

Isolasjon i politiarrest	81
<i>Thomas Horn</i>	
Hvorfor settes personer i politiarrest?	82
Bruken av isolasjon og regimet i politiarresten	83
Hvorfor isoleres alle innsatte i de norske politiarrestene?	86
Glattcelledommen.	90
Tiden etter Glattcelledommen – en ny bevissthet i domstolene og nye retningslinjer.	92
Skillet mellom isolasjonsbrytende tiltak og isolasjonsavbøtende tiltak	93
Krav om løpende vurdering forut for fengsling – foreligger det behov for isolasjon?	94
Å sette saken på hodet – forslaget til endringer av politiarrestforskriften	95
Betydelig nedgang i antallet oversittelser etter 2014	97
Kravet om at fremstilling for fengsling skal skje «promptly» etter SP artikkel 9	99
Ny politiarrestinstruks og ny veileder for politiarrester	102
Avslutning	104
Litteratur	106
Lover	108

Kapittel 4

Isolationens følger virkninger – fra 1800-tallet til i dag	109
<i>Peter Scharff Smith og Ida Koch</i>	
Debat om isolationens virkninger i 1800-tallets USA	111
Isolationsfængslingens virkninger i Skandinaviens Danmark som eksempel	113
Isolation og «hjernevask» – forskning og forsøg i skyggen af den kolde krig	119
Isolation i fængsler og arresthuse – ny forskning fra 1980'erne og frem	125
Isolation og forskning i Skandinaviens fra 1980 og frem	126
Den internationale forskning	130
Social isolation og helbred – udenfor og indenfor murene	132
Isolation i lyset af ny hjerneforskning	133
Isolationsskader og symptomer – en kort oversigt	134
Isolation er farligt og bør begrænses eller elimineres	135
Litteratur	136
Domme	138
Arkiver	139
Diverse rapporter og dokumenter	139

Kapittel 5

De psykologiske konsekvenserna av isolering – erfaringer från Häktet

Göteborgs ungdomsavdelning..... 141
Anna Olsson
 Häkte och isolation i Sverige 143
 Vardagen i häktet..... 144
 Min tid som psykolog i Kriminalvården..... 145
 Isoleringens skadeverkningar – symptom och reaktioner 146
 Robins historia 149
 Att arbeta som psykolog med patienter som är isolerade..... 150
 Litteratur 155

Kapittel 6

Mine erfaringer med isolasjon..... 157
Anonym
 Hvordan jeg havnet i isolasjon 158
 Kvinner har dårligere soningsforhold..... 158
 Hva isolasjonen går ut på..... 160
 Hva isolasjonen gjorde med meg 161
 Ettervirkninger 161

Kapittel 7

At overleve isolation 163
Andreas Rasmussen
 Gode venner gør livet godt 164
 Selvmordstanker 165
 Dagligdagen i iso 167
 This too shall pass..... 169
 At være god til at sitte i fængsel..... 170
 Ud i fællesskab..... 171
 Macho macho man 172
 Efter løsladelsen 173
 Efterord 176

Kapittel 8

Pårørendes opplevelse når innsatte isoleres 177
Hanne Hamsund og Anne Berit Sandvik, For Fangers Pårørende (FFP)
 Ulike former for isolasjon..... 179
 Rutiner for varsling om pågripelse 180
 Isolasjon under varetekt..... 182
 Media som eneste informasjonskilde 184
 Uforutsigbarhet 184
 Kontakt tross forbud 185
 Besøksforbud som pressmiddel? 187

Isolasjon under soning	188
Isolasjonen kan være vanskelig å forstå	189
Oppsummering og anbefalinger	191
Litteratur	193
Rettskilder	194

Kapittel 9

Bruken av isolasjon i fengsel	195
- fra en fengselsbetjents perspektiv	
<i>Ingebjørg Nytrøen</i>	
Opplæring som fengselsbetjent	195
Min tid i Oslo fengsel	197
Første gang jeg opplevde isolasjonens virkninger	199
Forsøk på å minske isolasjonens skadevirkninger	202
Isolasjon i fengsel er skadelig	207

Kapittel 10

Normalisering og isolation	211
<i>Hans Jørgen Engbo</i>	
Normalisering	211
<i>Defensiv og offensiv normalisering</i>	212
<i>Normalisering af hvad?</i>	212
<i>Folkeretlige krav om normalisering</i>	216
Isolation	218
<i>Den kvantitative (tidsmessige) dimension</i>	219
<i>Den kvalitative (materielle) dimension</i>	219
<i>Pønal udelukkelse fra det almindelige fællesskab</i>	222
<i>Andre isolasjonsformer</i>	223
<i>Langvarig isolation</i>	224
<i>Normalreaktioner</i>	227
Isolation og normalitet	228
<i>Mindre isolation – mere normalisering</i>	230
<i>Isolationens nødvendighed</i>	231
<i>Isolationens varighed</i>	240
<i>Isolationens intensitet</i>	241
<i>Processen i disiplinærsager</i>	245
<i>Sammenfattende om reformtanker på praksisniveau</i>	246
Litteratur	247
Internasjonale retskilder	248

Kapittel 11	
Retten til fellesskap vil forebygge isolasjon	251
<i>Are Høidal</i>	
Visjonen til Halden fengsel: Straff som virker – endring som varer	252
Normalitetsprinsippet	254
<i>Regelverket om fellesskap</i>	255
<i>Hovedregel: Fellesskap – en rettighet</i>	255
Fellesskap i Halden fengsel	259
Unntakene fra hovedregelen om fellesskap	260
<i>Utelukkelse fra fellesskapet som forebyggende tiltak – § 37</i>	261
Bruk av tvangsmidler – straffegjennomføringsloven § 38	262
Sivilombudsmannens forebyggingsenhet	264
Internkontroll i saksbehandlingen	265
Vi må få tiltak for innsatte med psykiske lidelser	268
Aktivisering forebygger psykiske lidelser, utagering og selvmord..	268
Appendiks	269
Litteratur	269
Forfatterpresentasjon	271
Stikkord	275